

UN SOMNI, UNA IL·LUSIÓ, UN PROJECTE (CEIP SA JOVERIA)

Rosa Thomas, directora

Esther Tur, cap d'estudis del CEIP Sa Joveria

RESUM

Aquest article dona a conèixer l'evolució d'un projecte educatiu des dels inicis fins a l'actualitat. Un projecte innovador que no ha patit una transformació seguint modes d'innovació sinó com a fruit de la reflexió constant, de l'anàlisi de les pràctiques i dels propòsits del centre al llarg de catorze anys.

RESUMEN

Este artículo pretende dar a conocer la evolución de un proyecto educativo desde los inicios hasta la actualidad. Un proyecto innovador que no ha sufrido una transformación siguiendo modas de innovación sino como consecuencia de la reflexión constante, del análisis de las prácticas y de los propósitos del centro a lo largo de estos catorce años.

INTRODUCCIÓ

L'any 2008 es va crear el CEIP Es Pratet. Va rebre aquest nom perquè en un principi havia d'estar al barri des Pratet, de la ciutat d'Eivissa, però no va ser fins el curs 2009-2010 quan es va executar i es va ubicar de manera provisional al pàrquing dels multicines.

Els cinc cursos escolars en aules modulares varen ser molt difícils: al llarg del curs havíem d'estar connectats a un generador, i a cada final de curs patíem l'ampliació d'aules i, en conseqüència, la reducció de l'espai exterior.

Però la motivació i la il·lusió per fer una escola nova al municipi d'Eivissa varen ser clau per engegar aquest projecte i, des de llavors, hem estat diferents claustres de mestres compromesos qui l'hem fet realitat.

Fer una escola nova en aules prefabricades o aules modulares va suposar molts reptes. Aconseguir crear un lloc acollidor partint d'un espai amb les parets grises i un pati ple de pedres i terra, va ser un dels primers grans reptes.

A poc a poc, es va anar construint l'escola. Ara, tot són records: la retirada del generador, la connexió a la xarxa, el condicionament del terra, la sembra d'arbres, la instal·lació de la zona de jocs, de les cistelles de bàsquet, la creació de l'hort, la recollida de mobles amb les famílies, etc.; tot ho vivíem com a vertaderes situacions d'aprenentatge amb els infants i les famílies.

Pel que fa a les decisions metodològiques, teníem clar que volíem donar una imatge respectuosa de l'infant. Començar amb cinquanta alumnes de tres

anys i les seves famílies ho va facilitar, però cada curs escolar era un augment d'alumnes, fins a l'actualitat, que ja en són 406!

L'eix del projecte educatiu va girar entorn de les reflexions que conjuntament vàrem fer d'imatge d'infant, d'espais, de relació amb la família, amb l'entorn, i fer de la documentació pedagògica una eina per compartir amb infants i famílies les nostres històries.

ESTABLINT LES BASES DEL PROJECTE

Confiança, famílies, infant competent i valor educatiu de l'espai, han estat les bases del projecte.

En la primera reunió amb famílies el juliol de 2009 ja els parlàrem d'un projecte educatiu, d'uns propòsits, però guanyar la confiança d'aquelles famílies va ser clau per crear un bon clima, vincles i per treballar junts per a l'educació dels seus fills i les seves filles.

PARAULES CLAU

Compartir significats de les paraules clau en equip docent va ser essencial per establir les bases del projecte educatiu que impliquen decisions metodològiques i organitzatives, totes connectades i que donen sentit al projecte de centre.

Imatge d'infant

Cadascun de nosaltres portem la nostra motxilla dels records de quan anàvem a escola, de què entenem per ensenyar i aprendre, i una concepció de l'educació. Sovint aquesta experiència condiona la imatge d'infant que tenim.

La imatge d'infant que nosaltres compartim és la d'un infant capaç, competent, amb idees i valors, que necessita els altres per aprendre i un entorn ric i motivador per a l'aprenentatge, com també un adult que l'acompanyi en el seu procés de creixement.

Concepció de l'aprenentatge

Un aprenentatge basat en l'acció, en l'observació, en la descoberta, en l'experimentació, en la resolució de preguntes, en la superació de reptes.

En aquest sentit, el paper del mestre no és transmetre coneixements, sinó fer un acompanyament en el procés de creixement dels alumnes, junt amb les seves famílies.

D'aquesta manera, les decisions metodològiques impliquen repensar els espais, els temps, els aspectes organitzatius i els recursos, tant materials com personals.

Concepció d'aula

“L'ambient escolar és com una mena d'aquari en el qual es reflecteixen les idees, l'estil moral i les actituds de les persones que hi viuen”.

Loris Malaguzzi. Pedagog de les escoles de Reggio de l'Emília (Itàlia)

Per donar resposta a les nostres decisions metodològiques, les aules estaven organitzades per racons d'aprenentatge i, en els espais comuns i al pati, hi havia els tallers.

L'aula com un espai viu on l'infant trobava propostes per fer tot sol, en parella o en petit grup. Amb propostes i materials per desenvolupar els diferents llenguatges.

Els tallers on interactuaven amb alumnes d'altres grups i altres adults, amb propostes variades com el taller de cuina, el jardí, les construccions, l'art i l'hort.

Valor educatiu de l'espai

“Un ambient ideal d'aprenentatge és aquell que es configura com un espai de construcció, intercanvi i reflexió per a alumnes i mestres.

Un espai que permeti l'experimentació, la investigació, l'exploració i que possibiliti la comunicació i la cooperació.”

Mirades al voltant de l'espai escolar, Alfredo Hoyuelos

Des dels inicis vàrem tenir una mirada molt respectuosa i acurada cap als espais de la nostra escola, entesos amb un valor més ampli que el pròpiament físic.

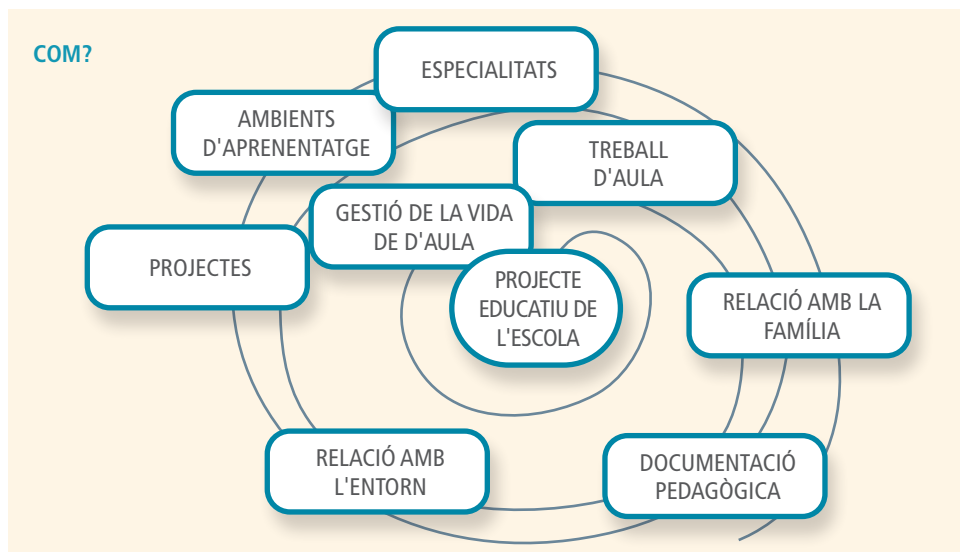
Era molt més que una qüestió estètica, ja que els espais condicionen el benestar de les persones i l'aprenentatge dels alumnes; per tant, el mestre els ha d'organitzar perquè permetin la interrelació entre els infants, amb els objectes i materials, i perquè afavoreixin l'acció i l'aprenentatge, cosa que possibilita la comunicació.

La reflexió dels paràmetres de qualitat dels espais és clau per no caure en modes d'innovació: habitabilitat, identitat, relació, constructivitat, narració.

D'aquesta manera, havíem de prendre decisions a l'hora de dissenyar-los, ja que el disseny de l'espai d'una aula ha de permetre que hi passi tot allò que volem i, al mateix temps, l'espai d'una aula ha de ser coherent amb la nostra metodologia, amb l'aprenentatge:

- La dimensió física: què hi haurà i com s'organitzarà
- La dimensió temporal: quan i com s'utilitzarà
- La dimensió funcional: com s'utilitzarà i per a què
- La dimensió relacional: qui i amb quines circumstàncies la utilitzarà.

LA INTERCONEXIÓ D'AQUESTS SIGNIFICATS

Font: Elaboració pròpia, extreta del PEC del centre

L'espiral que recull el gràfic representa com donem resposta al nostre projecte educatiu, la interconnexió entre els diferents elements que sostenen el projecte i donen sentit a allò que fem.

El grup d'alumnes és el grup de referència; perquè és un lloc, un espai on passen moltes vivències i s'estableixen molts vincles.

La gestió del mestre amb el grup serà molt important, ja que haurà de combinar aquesta gestió amb la de l'ambient, els moments de treball d'aula, i donar cabuda a la feina dels especialistes d'anglès o d'educació física.

Haurem d'organitzar moments en què l'alumnat interactuï amb altres companys de diferents grups i edats, perquè valorem que les persones aprenen dels altres i amb els altres: els ambients.

Valorem que les persones aprenem a través dels materials i d'un context ric i motivador per a l'aprenentatge; per tant, s'hauran de dissenyar amb cura els diferents espais dels ambients i la tria dels materials, així com l'elaboració de les propostes.

Si donem valor al fet que l'infant pugui desenvolupar processos d'aprenentatge —que es faci preguntes, que faci recerques, que pugui comprendre el seu entorn amb idees i un esperit crític—, haurem d'estructurar moments de treball de projectes.

En aquesta espiral les famílies són una peça clau per afavorir l'aprenentatge dels seus fills i les seves filles; per tant, ens plantejarem com implicar i fer conscients les famílies del que aprenen, com i per què ho aprenen.

Una manera de compartir amb les famílies el que fem a l'escola i donar-hi valor és a través de les documentacions pedagògiques.

I si valorem que les persones aprenem en relació amb l'entorn, doncs s'hauran de planificar sortides i visites per diferents indrets del municipi i de l'illa.

ESCOLA NOVA

L'any 2013 es va aprovar la construcció del nou edifici. El canvi d'ubicació va implicar el canvi de nom, Sa Joveria, segons Patrimoni i la Conselleria, i també va implicar tornar a fer l'escola.

I, com sempre, vàrem aprofitar la situació de la construcció de l'escola nova per viure-ho com una situació més d'aprenentatge. Els primers grups d'alumnes cada setmana feien un seguiment de les obres i, junt amb L'arquitecta, en les sessions del taller de construccions, vivenciàvem el procés de construcció de l'escola i en preniem consciència.

El curs 2014-2015 va ser el primer a l'escola nova i, de nou, nous reptes. Comprendre el canvi de nom, conscienciar-nos de tot plegat i conèixer la història dels nous barris que acullen la nova escola va ser un dels grans primers projectes de centre.

De nou, calia construir l'escola amb aules i espais interiors i exteriors, dotar-la de materials i fer-ne un espai acollidor. Hi havia la necessitat de passar dels racons als ambients d'aprenentatge.

Una escola on la innovació educativa, la recerca i la formació del professorat han estat constants, amb moments de reflexió i anàlisi per compartir les actuacions pedagògiques del nostre projecte educatiu.

ESPERIT TRANSFORMADOR: REPLANTEJAMENT CONSTANT DE LES DECISIONS METODOLÒGIQUES I ORGANITZATIVES. L'EVOLUCIÓ DEL CENTRE AL LLARG D'AQUESTS ANYS

Repensar l'escola no ha de ser per una moda d'innovació.

Amb els anys, els canvis que hem anat fent són replantejaments constants sobre la base dels nostres propòsits de centre. Hem anat avançant fruit de la reflexió en equip i gràcies, també, als acompanyaments que hem rebut.

El fet de formar part de la xarxa PIP-PMT i l'assessorament de na Coral Marí han estat elements clau per anar ampliant la nostra mirada i fonamentar i consolidar els nostres propòsits.

Formadors com na Coral Regí, directora durant anys de l'Escola Virolai de Barcelona, ens ha permès avançar quant a l'avaluació formadora; i l'acompanyament incondicional de na Pusy, amiga i professora ja jubilada de la UIB, ha fet replantejar-nos constantment el disseny dels espais amb un valor educatiu.

Al llarg dels anys, fer viatges pedagògics per visitar altres centres de l'illa, de la Comunitat, de Catalunya, del País Basc, de Pistoia i Reggio, així com la participació en el programa d'estades pedagògiques que promou la Conselleria, ens ha permès reflexionar, contrastar i debatre amb els docents d'aquests centres element clau de la nostra transformació permanent.

Però va arribar la pandèmia i ho va aturar tot.

Dos cursos amb molts canvis, sense interaccions, respectant distàncies i fent l'escola des de casa. En la mesura que vàrem poder, intentàrem respectar els nostres valors d'escola i així vàrem tornar als racons dins les aules, però sense interacció amb els altres grups.

Les sortides per l'entorn ens varen donar l'oportunitat de descobrir espais i recursos dels nostres voltants.

Tornar a l'escola després de la pandèmia va tornar a ser un moment per replantejar-nos quina escola volem en un món tan canviant, quins valors volem transmetre, de quina manera l'expressió de les emocions i els sentiments ha de tenir un paper molt important, i com generar vincles de nou.

La situació de la pandèmia ens va situar en un context d'un món canviant, ple de reptes, i va crear la necessitat de connectar-nos amb el món digital.

L'accés a internet, l'ús d'aplicacions i l'ús de les xarxes socials entre els alumnes, són aspectes que s'han de treballar des de l'escola i amb les famílies.

És necessari treballar amb els alumnes la informació que poden trobar per internet; com poden seleccionar-la i quin ús en poden fer, i destriar les fonts més valuoses de les que ho són menys.

L'obligació plantejada per la Conselleria que el professorat rebí formació digital ens ha dotat de recursos, aplicacions i eines als centres. En aquest sentit, la nostra

escola ha impulsat accions formatives com la robòtica, per iniciar l'alumnat en el món de la programació. Hem incorporat l'ús d'aplicacions com DictApp per al treball conscient de l'ortografia, i ens hem subscrit a diaris com a recurs per accedir a les notícies locals i d'arreu del món.

I, després de la pandèmia, va arribar la LOMLOE; de nou, canvis legislatius, però per a nosaltres és una nova llei que recull els fonaments de la nostra metodologia.

Amb l'acompanyament de la nostra assessora, del treball de l'equip impulsor com a agent de la transformació educativa i del treball de l'equip prototipador, continuem avançant en el fonament dels nostres valors i propòsits de centre.

Repensar el que fem i per què ho fem, repensar l'escola i l'estructura organitzativa. Quina escola volem.

Hem incorporat el valor de l'autoconeixement, de conèixer-ne els valors i les necessitats, ja que és important que els alumnes es coneguin bé.

De l'autoconeixement al valor del grup, és rellevant expressar les nostres emocions, ser empàtics, autoregular-se, conviure bé.

Aquest curs un grup de 16 alumnes de 5è i 6è s'han format com a mediadors per resoldre els conflictes que poden sorgir en el pati.

Volem formar persones compromeses amb el món, que es facin preguntes, que donin bones respostes, que superin reptes, que estiguin motivades per aprendre, amb idees i valors.

El treball dels projectes, sobretot els plantejats en el pla d'acció del programa de centre ecoambiental, ens ha permès fer aquest tipus de feina:

Com podem recuperar espais protegits, com ses Feixes, abandonats, i que són patrimoni de la humanitat?

Per què és valuós contribuir a preservar la posidònia?

Per què són importants les abelles per a la vida a la Terra?

Per què és rellevant fer una bona classificació dels residus?

Què necessiten les plantes de l'hort per créixer?

D'aquesta manera, resoldre preguntes o necessitats són situacions d'aprenentatge significatiu i contextualitzat en què l'infant té un paper actiu en l'aprenentatge.

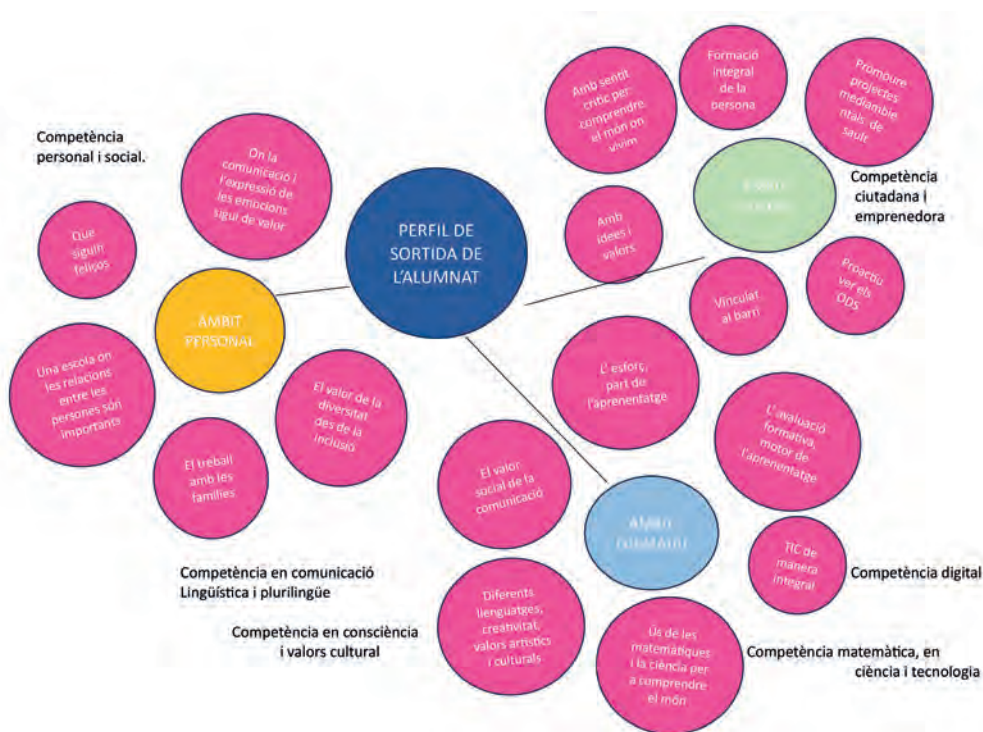
Un dels valors de la imatge d'infant que recull el nostre projecte és el d'un infant competent.

Amb les incorporacions que hem fet de la neurociència i l'avaluació formadora, ens hem plantejat com aprenen els infants. Aquestes reflexions ens han portat a

conèixer i comprendre els set principis de l'aprenentatge. És rellevant conèixer-los, però és més valuós que aquesta tasca també la dugui a terme l'alumne.

L'alumnat ha de saber que s'ha d'esforçar per superar reptes i dificultats, que és important aprendre amb els altres i dels altres i expressar les seves emocions. L'alumne aprèn a través de l'acció, de fer, ja que necessitem aprendre en connexió amb el món que ens envolta, perquè tots els àmbits del coneixement estan connectats.

Totes aquestes reflexions ens han permès definir el perfil de sortida del nostre alumnat:

Font: Elaboració pròpia, extreta del PEC del centre.

Les competències clau, relacionades amb els Objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030, són els nostres referents quant a les decisions curriculars i organitzatives del nostre centre.

D'aquesta manera, hem fet la selecció de l'organització per àmbits, ja que treballem els diferents sabers bàsics i les competències específiques d'una manera globalitzada, donant resposta a la concepció constructivista de l'aprenentatge i al desenvolupament de les competències clau dels nostres alumnes.

El model organitzatiu que proposem al nostre projecte educatiu és una proposta reflexionada i compartida per l'equip de mestres per donar resposta a uns principis de l'escola que volem i que giren al voltant dels quatre eixos d'aprenentatge:

- Aprendre a ser i actuar de manera cada vegada més autònoma.
- Aprendre a pensar i a comunicar.
- Aprendre a descobrir i tenir iniciativa.
- Aprendre a conèixer i habitar el món.

A partir d'aquests punts de relacions que establim, ens plantejem com ho podem fer per ajudar els nostres alumnes a ser feliços i a comprendre el món en el qual viuen.

Cal una organització d'estratègies metodològiques i organitzatives per afavorir aquests diferents aspectes, respectant la individualitat i la vida del grup i el desenvolupament de les potencialitats de l'infant en un context ric per a l'aprenentatge:

des de la gestió de la vida d'aula dels diferents grups,
els ambients,
els projectes d'investigació,
agrupaments flexibles,
les sortides a l'entorn.

Per tot això, cal també una flexibilitat en altres aspectes organitzatius del centre:

els horaris,
els grups d'alumnes,
l'organització dels espais del centre.

CONCLUSIONS

Des Pratet a Sa Joveria, una escola en construcció. En aquests anys, l'escola s'ha construït dues vegades; malgrat totes les dificultats que ens hem trobat, hem continuat avançant, i el somni de fer un projecte d'escola nova s'ha fet realitat.

Al llarg d'aquests anys molts factors han permès l'evolució del projecte d'escola, però sobretot la motivació i il·lusió per continuar endavant ho ha fet possible.

És important tenir uns propòsits clars i anar fent camí, malgrat tots els entrebancs que ens puguem trobar: legislatius, de manca de recursos personals, econòmics o materials...

“Tot està per fer i tot és possible”

Miquel Martí i Pol

REFERÈNCIES

Domènech, Joan, Guerrero, Joan (2005) *Mirades a l'educació que volem* (Ed. Graó).

Morin, Edgar (2003) *Tenir el cap clar per organitzar els coneixements i aprendre a viure* (Ed. La Campana).

Malaguzzi, Loris (1996) *Malaguzzi i l'educació infantil a Reggio Emilia* (Temes d'Infància).

Tirado Ramos, Miguel Ángel (2021) *Escuelas que enseñan. El conocimiento sí importa* (Ed. Círculo Rojo).

Vidal, Cinta (2017) *15 diàlegs d'educació* (Ed. Graó).

Bueno i Torrens, David (2017) *Neurociencia para educadores* (Ed. Rosa Sensat).